

Historiebrev

No.3/2026 Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag

Juni 2026

Innhold i dette Historiebrevet

- *Kneipp, Rally og Frivillighet. Harald Fadum intervjuet av Kjell Veivåg*
- *Barndom på en politistasjon*
- *Bayer'n—både bryggeri og fengsel*
- *Terjes tips; «Oslos elleve byer»*
- *Oslo Kommunes do-aksjon*
- *RAPPORT. «Villa Enerhaugen» og Fransiskushjelpen*
- *Referater*
- *Statusrapport fra historielaget*

Hva skjer i historielaget framover?

- *22.08 Kulturverndagen samarbeid med Deichman Tøyen Torg.*
- *25.08 Vandring i Middelalderbyen Oslo «En augustdag i 1305».*
- *10.09 Matvandring på Grønland.*
- *20.10 Ikke avklart.*
- *10.11 Ikke avklart.*
- *Nov. - Vi pusser snublesteiner. Dato kommer senere.*
- *08.12 Julemøte og fortellingen om «Barbereren – Det far aldri fortalte» av Petter Andersen.*

«Glad vinner av flott bilde»

Det ble trekning av bildet på medlemsmøtet 19/5 og vinner ble Turid Eriksen. Tusen takk til henne og alle dere andre som generøst tok så mange lodd. Det kom til sammen inn kr 8 520,- og det vil si et solid bidrag til trykking av boka om idrettshistorien i vårt område.

Takk også til Inge Sylvestog som hadde malt og gitt det til oss.

Anders Volan viser bildet og Inge Sylvestog sitter til venstre. Foto: Rita Lock Nielsen.

Kneipp, Rally og Frivillighet

Kjell Veivåg intervjuer Harald Fadum.

Bakermester, forretningsmann, rallykjører og entusiast mm., Harald Fadum, fylte 80-år i april. Han er fortsatt en meget aktiv mann og det glimter sterkt bak brillerglassene når samtalen kommer inn på spørsmål som vekker hans engasjement.

-Du var i store deler av yrkeslivet knyttet til Kneippbrødfabrikken på Tøyen. Hvorfor ble det slik?

-Den tyske presten og naturlegen Sebastian Kneipp (1821 – 1897) tilbød ulike «vannkurer» som kunne gi helbredelse for helseplager. Samtidig var han opptatt av sunt kosthold og introduserte kneippbrødet som lages av sammalt hvetemel. Forlagsbokhandler Søren Mittet hadde spist brødet i Tyskland og han ivret for å få i gang et bakeri i Oslo.

Bestefar, bakermester Harald Fadum sr., tente også på ideen og med kapital fra godseier Einar Gram Broch, ble Kneippbrødfabrikken AS, etablert i 1910. Etter noen år ble partnerne uenige om driften. Bestefar sluttet og gikk over i annen

virksomhet. En dag leste han i avisen at Kneippbrødfabrikken var gått konkurs. Nå så han muligheten. Banken stilte opp med kapital og dermed kunne han kjøpe fabrikken og ta opp konkurransen med de

andre 50 bakeriene som allerede var i gang i byen.

- Det sies at Harald Fadum sr. styrte bedriften som en patriark?

-Det kan man trygt si. Bestefar gikk på mange måter i Hans Nilsen Hauges spor. Han trodde på en

kristen, pietistisk livsførsel, og hardt arbeid. I ordensreglementet som gjaldt på fabrikken, stod det i pkt. 1: «Guds frykt, renslighet og punktlighet er forutsetningen for en ordentlig forretning.» I pkt. 2 kan vi lese at «Hver morgen er det et kort bønnemøte på kontoret.» Den gangen var det vanlig at man hver dag tok inn 5-6 arbeidere til forefallende arbeid. Det

Et kjent trekk i bybildet Brødbilen fra Kneippbrødfabrikken

var en lang kø av folk som ville ha slike jobber. De som ble valgt måtte først innom kontoret til bestefar der ble det sunget en salme, så var det andakt og en ny salme og deretter kunne arbeidet begynne. Men når dette er sagt; Jeg har inntrykk av at folk likte seg i bakeriet. Det var en solid bedrift med godt omdømme.

-Og så hadde dere vel det flotteste fabrikkbygget, i alle fall på Tøyen?

-Jeg må si meg enig i det. Bygget var tegnet av en svensk arkitekt, Eduard Carlen. Vi bygget på og om en rekke ganger, men slik bygget står i dag er det et flott monument over den industrien som den gang var på Tøyen. Vi hadde forresten en stor og ganske fin spisesal. Den åpnet bestefar for kristelige møter på kveldstid og i helgene.

- Hvorfor valgte du yrket som baker?

- Det var vel heller yrket som valgte meg. Far, Gunnar Fadum, hadde etter hvert overtatt ledelsen. Han var

ikke opptatt av det rent faglige, men var først og fremst forretningsmann. Men han var sosialt innstilt og av han lærte jeg hvor mye det betyr å ta vare på personalet. En stabil arbeidsstokk er av uvurderlig betydning i en bedrift. Jeg begynte med småjobber i bedriften allerede fra 11 -12 års alderen. Så ble det yrkesskolen – og jeg må være så ubeskjeden å si at da jeg gikk ut fikk jeg bestepris fra «lauget». Jeg ble så sendt til Tyskland for å se hvordan man arbeidet der. Jeg lærte mye om bruk av maskiner for å rasjonalisere driften og hjemme igjen begynte jeg å lage skisser. Jeg visste om verkstedet til Andreas Nordbø i Sexes gate og vi innledet et samarbeid. Andreas Nordbø var en fascinerende mann. Han behersket de fleste oppgaver i en industriell produksjon og når vi hadde utviklet en ide, satte han i gang og laget den maskinen vi ønsket oss.

- Du måtte ta neste etappe i driften av fabrikken

- Vi vokste til rundt 100 ansatte. Produktspekteret ble stadig utvidet, og vi hadde over 700 forhandlere rundt om i byen. Vi selv hadde bare ett utsalg. Det lå på hjørnet av Smedgagta og ble i alle år bestyrt av frk Emma Bolle. Det ble lange og slitsomme arbeidsdager og på slutten av 1980-tallet, mente jeg at det mest fornuftige var å fusjonere firma med en annen stor aktør i bransjen, nemlig Kristiania Brødfabrikk i Pilestredet. Alle arbeidstakere som ønsket det, fikk tilbud om å være med videre.

Biler fra Kneippen Catering

Men arbeidsdagen var ikke over?

Jeg er delvis ansvarlig for at bensinstasjonene begynte å selge stadig mer mat. Jeg etablerte nemlig Kneippen Catering. Det begynte med at vi utplasserte ett kjøleskap på noen få bensinstasjoner. Så kjørte vi rundt og sørget for påfylling av påsmurte rundstykker osv.

Det utviklet seg raskt og etter hvert hadde vi 110 stasjoner som kunder og 8 store kjølebiler som kjørte rundt og leverte både ferdig påsmurt brød, halvfabrikata og deig klar til steking. Det ble en suksessbedrift som vi solgte til et firma i Stein Erik Hagen-gruppen.

-Men hva er det med familien Fadum og rallykjøring?

-Det var far Gunnar, som fikk interesse for biler og bilkjøring. Rally Monte Carlo var det virkelige prestisjeløpet i disse årene og i 1955 ble han og Per Malling de eneste norske vinnerne gjennom alle tider. I 1973 fikk han også en første plass i såkalt «mixed-klasse», sammen med Greta Molander.

-Og du har selv kjørt 7 ganger til Monte Carlo?

Dette er løp for veteranbiler og jeg har kjørt med samme bilen som far vant med, en Sundbeam Mark III. I dag er det vel alt i alt 12 biler - for det meste veteranbiler - i garasjene, sier Fadum og viser frem to T-Forder som han delvis har bygd opp selv. Den eldsste, en 1910-modell som er utrolig flott å se på, har en innbygd pølsekokker i motorrommet. Den ble tatt i bruk da Fadum nylig feiret sin 80-årsdag. Nå skal bilen en tur til Tyskland og så skal den selvsagt brukes på 17. mai til å kjøre eldre mennesker som gjerne vil delta i toget. Den oppgaven har Fadum hatt i mange år.

Barndom på en politistasjon

Grønland politistasjon er for de fleste i dag det store politihuset som ligger ved siden av det som tidligere ble kalt Botsfengselet. Men dette politihuset er «nytt» og fra 1978. Grønland hadde andre politistasjoner før den tid. Tilbake til 1860 befant politistasjon og brannstasjon seg i samme bygget, det vi i dag kjenner som gamle Grønland brannstasjon i Grønlandsleiret 32. Dette var en del av det vi kaller Grønlandskvartalet som besto av kirken, skole og brann- og politistasjonen. Før den tid igjen skal det ha ligget en beskjeden politistasjon i Grønlandsleiret tvers over gaten. Innbyggertallet steg kraftig mot slutten av århundret og i 1902 sto et imponerende og moderne bygg klart i Bækkegaden 1, som i dag heter Tøyenbekken 5.

Politistasjonen på Grønland og i Møllergata 19 ble etter hvert de to viktigste stasjonene i Oslo. Men spesielt gamle Grønland politistasjon fikk etter hvert ord på seg for å være et sted hvor de innbragte var såkalt løsgjengere og folk med rusproblemer. Så hvordan var det å bo på et slikt sted?

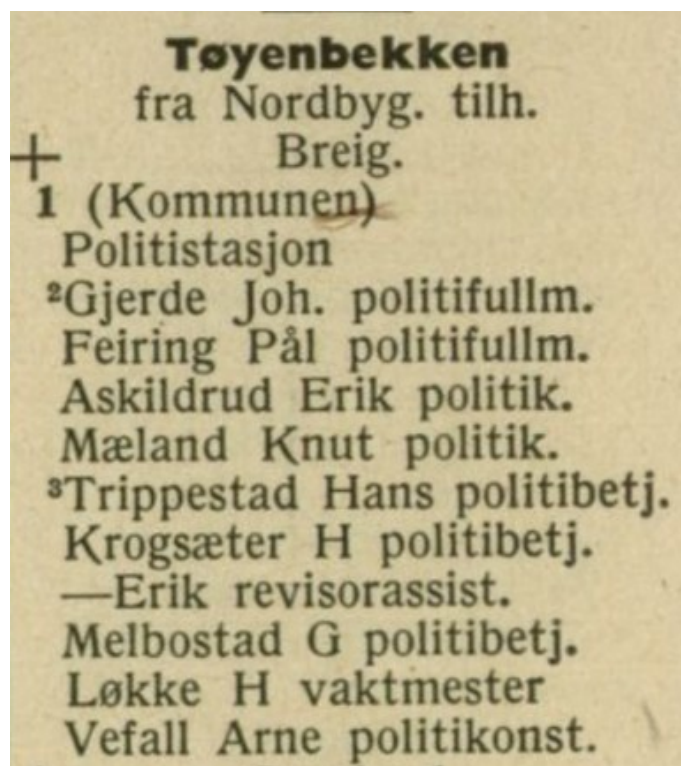

Gro Feiring Fodstad i dag. Foto: Privat.

I de kommunale folketellingene og adressebøker for Oslo fra første halvdel av 1900-tallet finner vi at det bodde politifolk som også hadde sine familier og hjem på stasjonen. En av disse er Gro Feiring Fodstad, født i 1945 og som bodde her frem til de tidlige tenårene.

Gros far var politifullmektig, Pål Feiring, men han arbeidet ikke på stasjonen. Det var polititjenestemenn og politijurister som hadde leiligheter her. Familien flyttet dit i 1947 så hun var knapt 2 år og hennes bror 1 år. Her ble de boende til 1961. Hun husker godt hvordan bygningen så ut både utvendig

og innvendig. De bodde i 2. et. med 2 stuer på rad, et soverom og et kjøkken. I naboeligheten bodde politimester Johan Gjerde med familie og den leiligheten var adskillig større. Utenfor leiligheten var en lang korridor og nederst lå et bad som de delte med andre familier i etasjen over. Men på badet fikk også andre som arbeidet på stasjonen anledning til å ta seg et bad. Denne korridoren ble også en populær lekeplass for familienes unger enten det var vinter eller sommer. Barna har hun hatt kontakt med helt til i dag. I etasjen over bodde det også flere familier med barn og alle hadde anledning til å leke i bakgården hvor

Fra Oslo adressebok for 1954 som viser hvem som bodde i Tøyenbekken 1 på den tiden. Litt artig at her får man også et inntrykk av de ulike yrkestitlene; fullmektig, konstabel og betjent.

det dessuten både var et verksted og en vaskehall for politiets biler. Der var det også en ganske trang gang som grenset opp til nabotomten. Litt mørkt, men ivrig brukt til løping og lek. Hun minnes også at det var et stort, flott tre i bakgården og mener det står et tre på samme sted den dag i dag. Det var som et beskyttet område og dessuten kjente hun jo fedrene til alle politi-ungene hvilket sikkert bidro til at ting følte trygt.

Dagene besto at de samme aktivitetene som andre barn i området hadde. Gå på skøyter på Vahls plass som sener skiftet navn til Rudolf Nilsens plass og besøke biblioteket i Borggata. Titte i vinduene i alle småbutikkene i det hun syntes var et fint nærmiljø og av og til besøk på Fellesslakteriet for å kjøpe hundemat. Men akkurat det stedet kunne av og til føles litt

skummelt. Triveligere var det med tivoli og sirkus på Grønlands Torg skjønt årets høydepunkt var jule-trefesten som ble holdt i gymsalen på politistasjonen med et stort juletre og utdeling av godteposer.

Intervjuer: Karin Arnesen.

Os slik ser det ut i deler av bakgården til gamle Grønland politistasjon i dag. Bildet er tatt våren 2025. Foto: Karin Arnesen.

Bayer'n—både bryggeri og fengsel

Av: Terje Knudsen

I oppveksten var det to bygninger som var viktige for meg. Badeanstalten på Enerhaugen og Deichmanske bibliotek like ved ble ofte frekventert. Den ene av nødvendighet – vi hadde ikke varmt vann i leiligheten i Sexes gate – og min åndelige næring nøt godt av biblioteket. Jeg husker jeg på et tidspunkt samtidig leste 7 bøker – alle lånt på biblioteket.

Foto: Wilse, Anders Beer

Oslo Museum

Christiania Aktiebryggeri, antakeligvis 1913. Foto: Wilse, Oslo Museum.

En bygning jeg også kjente til i området var Bayer'n. Et fengsel var ikke på listen over interessante bygninger i min oppvekst, og opprinnelsen til navnet var ikke en av de gåtene jeg forsøkte å løse på den tiden. Dog er Bayer'n navnet et godt eksempel på at folks kollektive hukommelse kan bestemme at ordet/institusjonen Bayer'n fortsatt skulle leve som et begrep.

På grunn av plassmangel etter at flere fengsler var blitt nedlagt etter århundreskiftet, var det i 1920-årene stort behov for fengselsplasser i kretsfengslene og ved de mindre anstaltene. Stortinget vedtok derfor i 1933 å kjøpe Christiania Actie-Ølbryggeris eiendom i Åkebergveien. Bryggeriet var blitt nedlagt i 1931. Dette var naboeiendommen til Botsfengselet, som den gang var landsfengsel.

Aktiebryggeriet i Oslo ble stiftet som Christiania Aktie Ølbryggeri i 1872. Det var lokalisert langs Åkebergveien, rett øst for Botsfengselet. I 1873 ble de videre invitert til generalforsamling på Børsen i hovedsta-

den med hensikt om å tegne aksjer i Christiania Actie-Ølbryggeri. Initiativet viste seg vellykket da aksjekapitalen på 200 000 spesidaler raskt ble fulltegnet. I 1875 ble firmaet registrert hos Christiania magistrat. I 1925 endret bryggeriet navn til Aktiebryggeriet i Oslo ettersom Kristiania da endret navn til Oslo. Aktiebryggeriet var kjent for sitt landsøl og bayerøl, og drev sin virksomhet fram til 1931.

Bryggeriet ble planlagt av den tyske bryggerieksperthen ingeniør A. Eieckel i Chemnitz. Det ble konstruert som et stort, moderne og hensiktsmessig bryggeri med stor bygningsmasse tilpasset alle nødvendige prosesser. Anlegget ble videre bygd ut og modernisert slik at det i 1913 var på over 30 000 kvadratmeter. Christiania Actie-Ølbryggeri produserte også mineralvann.

Foto: Wilse, Anders Beer

Oslo Museum

Foto: Anders Beer Wilse. Kvinner i arbeid i tapperiet hos Christiania Aktie-Ølbryggeri i Åkebergveien 11, etablert i 1872, i dag Oslo fengsel, avd B, også kalt «Bayer'n» etter fortiden som bryggeri. Digitalt museum, Oslo Museum

Bayer'n er det vanligste navnet på bygningen i Åkebergveien 11 i Oslo som nå rommer Oslo fengsel avdeling B. I sammenhenger hvor det er åpenbart at man snakker om fengselet kan det også bli omtalt bare som Åkebergveien; dette er blant annet vanlig i litteratur om andre verdenskrig.

Kilder: Lokalhistoriewiki, Wikipedia, Fanger.no, Store norske leksikon

Terjes tips

Leif Gjerland; «Oslos elleve byer» Historien om en byutvikling.

Dersom man er opptatt av historier om Oslo by både muntlig og skriftlig så er det vanskelig å komme utenom Leif Gjerland. I tillegg til sin bakgrunn som lærer og journalist, så har en lang bakgrunn som informasjonssjef i flere bydeler. Hans mest synlige virksomhet omfatter byvandring, foredrag (EGT historielags første foredrag på et medlemsmøte ble gitt av Leif Gjerland), samt en rekke bøker om Oslo.

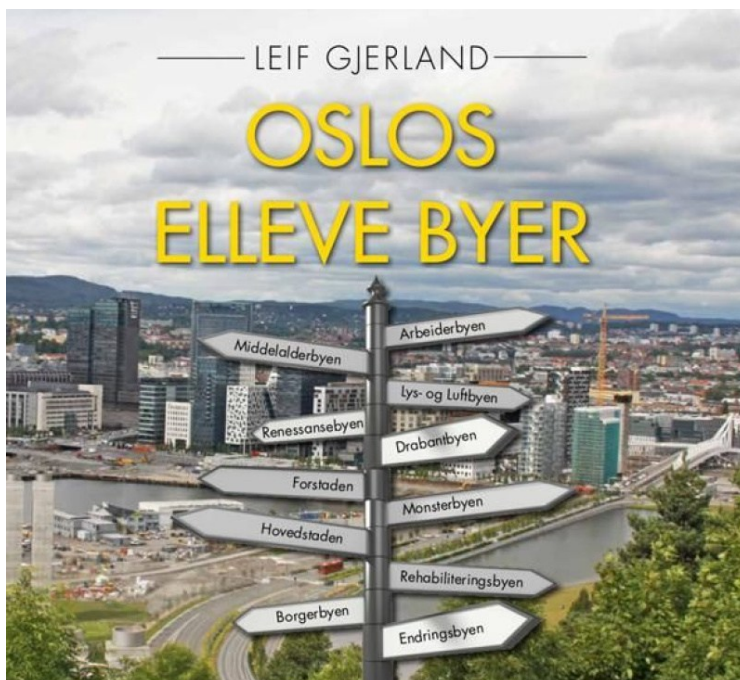
Denne boken var jeg så heldig å få på tilbud – redningen for oss bokelskere og samlere. Boken

er pedagogisk lagt opp med temaer som er berørt en rekke ganger i Oslo-bøker, men her har Gjerland oppnådd å gi en logisk og klar gjennomgang av de forskjellige faser byen og dens innbyggere har gjennomlevd.

Innholdsmessig omfatter kapitlene følgende overskrifter: Oslos første by: Middelalderbyen, Oslos andre by: Renaissancebyen, Oslos tredje by: Forstaden, Oslos fjerde by: Hovedstaden, Oslos femte by: Borgerbyen, Oslos sjette by: Arbeiderbyen, Oslos sjuende by: Lys og luft byen, Oslos åttende by, Drabantbyen, Oslos niende by: Monsterbyen, Oslos tiende by: Rehabiliteringsbyen, Oslo ellevte by: Endringsbyen. Spesielt kapitlet Forstaden med overskriften «Fiffen innenfor, Faffen der ute, Et skille det fortsatt er spor av i byen», er relevant for dem som er spesielt interessert i EGT-området historie. Uten at dette bør gå ut over helheten i boka som gir perspektiver på flere sider av- og områder innen byen.

Store deler av EGT-området faller innenfor begrepet Forstad. Tillater meg å sitere Leif Gjerland her; Hva er en forstad? «Ordet «forstad» stammer fra det tyske

Vorstadt, «for-by», som er dannet etter mønster av det latinske suburbium, dvs «under-by». Historisk er det betegnelsen på et byområde som ligger utenfor

byggen, utenfor den egentlige byen. Begrepet forutsetter en by med en definert byggen der forstedene var uregulerte byområder som vokste fram i en landkommune utenfor. I første omgang kom forstedens bosetning langs landeveien som førte til byen, i neste omgang utviklet denne bebyggelsen seg til kvartaler med tett bebyggelse. Forstaden var som oftest bo-

sted for arbeiderklassen, som måtte ta til takke med mindreverdige og usunne boliger nær innfartsveier, elver, med trafikk og annen støy». Grønlandsleret og Grønland er typisk gamle innfartsveier som ble en egnet for dannelsen av forsteder – både av praktiske grunner og at byadministrasjonen lovmessig ga grunnlaget for utenfor/innenfor styring av byutviklingen.

Forstaden var i sin tid ikke en del av Christiania, men allikevel underlagt byen. Å bedrive kjøpmannsvirksomhet, kunne man bare gjøre i området mellom festningen og Bjørvika, et strøk som kaltes «Kjøpmannsdistriktet». Utenfor byggen kunne derimot hvem som helst starte som høker, det vil si småkjøpmann. Begrepet «høker» fikk etter hvert en mer odios betydning om folk i Forstedene som drev virksomhet i en gråsoner av lureri og uærlighet, of vurdert som «annenrangs» handelsfolk av byen som ga dem bevilling.

Oslo kommunes do-aksjon

Marthe Glad Munch-Møller, Dagsavisen 04.12.2022

1979 hadde fortsatt 14% av Oslos befolkning utedo, og aller verst var forholda i indre by, særlig på østkanten. Bare en fjerdedel av de som bodde på Grønland og nedre Tøyen hadde tilgang på WC.

Nye utedoer i bakgården i Christian Kroghs gate 41. Andre gårder hadde dobrakker som var bygd på 1800-tallet. Oslo Byarkiv, Renholdsverket

Doene i Oslo sentrum var en rest fra en annen tid. I resten av landet var det ikke vanlig å ha utedo på starten av 80-tallet, men i sentrum øst i Oslo var det fortsatt det. Mange hadde do i bakgården, men det var også bøttedoer i oppgangene. Dobøttene måtte bæres, og det var et fast innslag i hverdagen at sterke karer fra Renholdsverket bar tunge dobøtter ned gjennom trappeløp og bakgårder.

Privetbilene hadde tette tanker for transport av privetavfallet. Oslo Byarkiv, Renholdsverket

Privettømmerne foretrakk gjerne bøttedoene framfor klaskedoene. I klaskedoene ble det man gjorde fra seg oppover i etasjene samla i en bingje nederst i do-sjakta. Innholdet i bingene måtte først spas over i bøtter og bæres ut – så måtte det strøs for å få bukt med det våte. Noen binger var så store at man måtte klatre inn for å få med seg alt. Da sto man utsatt til.

Et annet problem med klaskedoene var at urin og avføring frøs fast til veggene om vinteren, og når vårsola kom lukta det fælt.

Billedtekst: Med full dobøtte i Hausmannsgate 18. Oslo Byarkiv, Renholdsverket

Hvordan ble det sånn?

Det hadde faktisk vært forbudt å bygge klaskedoer helt siden 1899 – så

hvorfor var de fortsatt i bruk 86 år senere?

Fra 1930-tallet og fram til 1970-tallet var det politikk i Oslo at folk skulle flyttes ut av bykjernen, og bygging av moderne blokkbebyggelse utafør sentrum og sanering av slitte gårder i indre by gikk hånd i hånd. Hammersborg, Vika, Vaterland og Enerhaugen ble revet, mens drabantbyene ble reist i det gamle aker. Mye av sentrumsbebyggelsen ble stående og vente på et rivningsvedtak. Imens ville ikke gårdeierne bruke penger på å ruste opp gårdene sine – hvorfor bruke penger på noe som uansett snart skulle rives?

På 1970-tallet var ting blitt så ille at noe måtte gjøres. En plan for en systematisk byfornyelse ble vedtatt i 1974, og planen var at de gamle bygårdene igjen skulle bli anstendige steder å bo. Men dette var en lang prosess. Derfor vedtok også kommunen to mindre

*Etter hvert ble det vanlig med sekker i bøttedoene.
Oslo Byarkiv, Renholdsverket*

prosjekter: Do-aksjonen – som handla om å gi støtte til gårdeiere som ville legge inn bad og WC, og Operasjon kald vinter, som ga støtte til å isolere vinduer.

Do-aksjonen

Aksjonen begynte 18. desember i 1979, og den opprinnelige målsetninga var at 5.000 utedoer før 1985 skulle være bytta ut med WC. I starten gikk det raskt. De kommunale gårdene som hadde vært de aller mest forsømte var de som ble rusta opp først.

På tre år gikk antallet utedoer ned fra 5.000 til 3.300. Når det begynte å stagnere ble det innført økonomiske støtteordninger – gårdeierne fikk opp til 10.000 kroner for hvert bad som ble bygd.

I 1984 kom også piskan fram: Gårdeiere som ikke hadde sørget for at gårdene var utbedra ble offentliggjort i avisene. Tanken var at litt spott og spe skulle virke som en tupp i baken. Gårdeierne fikk også beskjed om at eiendommene deres ville bli ekspropriert om det ikke snart ble noen bedring.

Ikke alle var fornøyde med utviklingen. Leiligheter med utedo var nemlig billige å leie, og for folk med lav inntekt kunne dette være det som skulle til for å klare seg selv. En del gårdeiere valgte også å rive heller enn å pusse opp, noe som gjorde at de som bodde der måtte flytte.

Do-aksjonen ble avvikla ved årsskiftet 1987–88. På det tidspunktet var det rundt 500 osloboere igjen som fortsatt hadde utedo, og det arbeida bare åtte personer i privatavdelinga hos Renholdsverket. På 90-tallet ble aksjonen sparka i gang igjen med nye pengepremier og antallet doer sank ytterligere. Og med det var en epoke i byens renovasjonshistorie over.

Kilder: Johanne Bergkvist og Unn Hovdhaugen: "Oslo kommunes boligpolitikk i hundre år", Tobias 2016. Trond Hegna og Jan Messel: Ved renhold og orden skabes sundhed og liv: Renholdsverkets Arbejderforening Oslo, 100 år 1895–1995. "Do-aksjonen" på lokalhistoriewiki.no "Klaskedo" på lokalhistoriewiki.no, VG, 30. april 1992, Aftenposten, 3. juli 1985 og 5. desember 1991. Takk til Tron Westlund for svar på spørsmål.

GRASROTANDELEN- EGT historielag!

**Tipper du – eller prøver du vinner sjansene i Lotto?
Medlemmene har generert støtte for over kr 5 000,
- i 2025! Gir du GRASROTANDELEN til historielaget
blir det enda flere kroner på oss dette året.**

**HUSK – Andelen gis av Norsk Tipping og trekkes
aldri fra din gevinst.**

FLERE MEDLEMMER!

Jo flere medlemmer vi får – jo mer informasjon og kunnskap spres om vårt område som rommer så mye fantastisk interessant historie.

Rekrutter flere fra familie, bekjente, naboer, kollegaer, venner – og uvenner. Gå til innmeldingssiden vår <https://egt-historielag.no/medlemskap/>.

Det koster bare kr 250,- pr år.

RAPPORT

«Villa Enerhaugen» og Fransiskushjelpen

Villa Enerhaugen har stått tomt i 2 år. Flere har kontaktet oss i forbindelse med dette og vi ble tipset om at Fransiskushjelpen gjerne ville kjøpe bygget for 10 mill. kr. De fikk i første runde avslag og kommunen vil gå en runde med seg selv, nok en gang, for å finne ut om de selv kan gjøre bruk av bygget. Prosessen vil ta ca. 6 mnd. hvilket betyr at saken tas opp igjen til høsten. Vil du lese mer om hele saken er det en fin artikkel på hjemmesiden til Fransiskushjelpen. <https://fransiskushjelpen.no/nyheter-detalj/article/1884873>

Men kontakten førte også til at 3 av historielagets medlemmer fra «Enerhaugen-gjengen» ble invitert til å fortelle om oppveksten på Enerhaugen i et møte 27/5 for de som arbeider som frivillige. Det ble riktig vellykket og her er bilde av gjengen. Fra venstre Harald M. Karlsen, Fayette Egede-Nissen, frivillighetskoordinator for Fransiskushjelpen, Wenche Hansgaard og Sigurd Johansen.

Referat fra medlemsmøte 19/5

«Oslo 1000 -1624. Havna og søndre del av middelalderbyen Oslo.» Foredrag ved arkeolog Egil Lindhart Bauer. Dette ble et møte med en person som hadde utrolig gode kunnskaper ned til de minste detaljer og fortalte om forhold de færreste klarer å få innsikt i. Han trakk historiske linjer tilbake til tidligere utgravninger og frem til i dag, og hvordan stadig nyere teknikk gjør at man får vite enda mer. Erik Odgaard har skrevet et utfyllende referat som er vel verdt å lese. <https://egt-historielag.no/informasjon/nyheter/vis/?T=Referat%20fra%20medl.m%C3%B8te%2019.5%20mai%202026.%20Utgravning&ID=61764&af=1&>

Referat fra byvandring 9/6

Værmeldingene var foruroligende, men heldigvis ble det opphold fra vi startet på Sørli plass. Dette var et samarbeide med Oslo Museum, «Kjenn din by» - vandringer, og avd.leder Lars Emil Hansen ønsket velkommen. Bernt Bølviken (medlem og han som skriver boken om idrettshistorien for historielaget) fortalte engasjert om Tøyen og idretten. Medlem, Sigurd Johansen, fortalte om oppvekst på Enerhaugen. En rask forflytning til Grønland med vekt på Grønlandskvartalet og derfra til Rudolf Nilsens plass hvor det var reist et pop up kunstverk rundt skulpturen. Derfra til Monradsgate, utenfor inngangen til Botanisk hage. Her ble det mer idrettshistorie og Mona fra Tøyen Sportsklubb og Tøyenakademiet ga oss et godt innblikk i hvordan disse fungerer i dag. Du kan lese mer på hjemmesiden vår.

Rudolf Nilsens plass. Foto: Rita Lock Nilsen.

Referat fra kunst og kulturvandring langs Akerselva 16/6

Vi var 30 personer som startet fra det som ofte kalles Eventyrbrua, dvs. Ankerbrua. Litt om Dyré Vaa, givene og de 4 skulpturene, 3 fra eventyrene Kari Tres-takk, Veslefrikk, Kvitebjørn og 1 fra litteraturen, Peer Gynt. Den solide Ankerbrua som etter diverse jord- og leirskred til slutt fikk fast grunn å hvile på. Nybrua og monumentet over Chr. Krohg og begges historie pluss titt på en liten mannsfigur oppunder brua. Det gamle rusmiljøets «Eika», som er en bøk, og videre til Elgsletta med Skule Vaksviks elg og hund i bronse. En virkelig kongelig eik finnes også ved Elgsletta og så ble det referert til en av Oslos eldste bautaer, som står i Norbygata, over Ole Gudmundsen. Under Hausmanns bru, som også kalles blondebrua, var enda en liten mannsfigur plassert under og høyt opp av Isaac Cordal. Avslutning i Vaterlandsparken med monumentet over Olafia Johannsdottir og historien om henne. Mer detaljer kan du lese i referatet på vår hjemmeside.

Martin Blindheim. Foto: Rita Lock Nilsen.

Det skjer mye som historielaget er engasjert i og her er en liten statusrapport.

Historielaget fikk en henvendelse fra **Den norske turistforening/DNT på Elverum** som skulle på heldags-tur til Oslo og første stopp var Botanisk hage. De ville gjerne se mer av området og Bernt Bølviken stilte opp og guidet dem over Tøyen og Grønland til Sentralbanestasjonen. Det ble 60 svært fornøyde Oslo-turister. En av deltakerne viste seg å være etterkommer etter **Th. Karlsen Manufaktur som holdt til i hjørnebygningen Tøyengata 27** i flere tiår på midten av 1900-tallet. Vi har kontakt og kanskje klarer vi lage en liten historie om denne bedriften også.

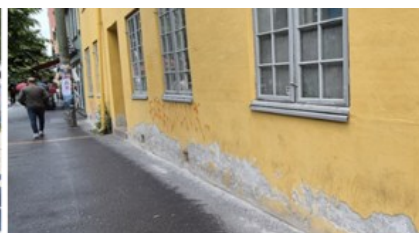
Det var planer om å avduke en re-avduking av minneplaten på Vahl skole over de som ble drept under siste verdenskrig med tilknytning til skolen. Det er blitt utsatt til frigjøringsdagen 8/5 2027.

Oppgradering av nisjen i Norbygata hvor **bautaen over Ole Gudmundsen** er ikke lagt på is. Det arbeides med å finne en løsning for flytting av varmepumpene som er satt opp uten tillatelse. Byantikvaren, Plan og bygg, styret i boligsameiet, andelseier og advokat er involvert – og dagsbøtene øker dessverre.

Det fine, gamle huset fra 1700-tallet, **Asylet på Grønland**, har en murpuss som stadig går i oppløsning nederst langs fortauet. Styret kontaktet byantikvaren

(det er Oslo kommune som eier gården) som forklarte situasjonen.: «men på generelt grunnlag kan jeg si at det er en krevende konstruksjon. Det er ingen grunnmur, men teglen (som er en forblending på en laftekonstruksjon) går helt ned i bakken. Antar fortausnivået også har blitt høyere gjennom tidene. I tillegg til grunnfukt vil regnvann sprute fra asfalten og opp på veggen. Kanskje saltet fortauet også om vinteren. Så det er krevende forhold. Det er neppe de tradisjonelle materialene som gjør at disse skadene oppstår. La oss si at du reparerte med en sterk sement, da ville det muligens sett helt og intakt ut fra utsiden, men typisk ville skadene ha oppstått bak sementlaget. Det er en svært uheldig situasjon siden skadene gjerne blir store før det blir synlig. Basert på dette tror jeg dessverre at dette området kommer til å trenge nokså hyppig vedlikehold og at det beste er å bruke tradisjonelle materialer.

Og endelig – det ser ut som aksjonen «Bevar skolemuseet» har i 12. time lykkes. **Oslo skolemuseum skal ikke legges ned.** Dette er et enstemmig Bystyres intensjon 12/6-26. Men det er mange viktige spørsmål i den videre driften som skal besvares og aksjonsgruppen følger dette opp.

ENERHAUGEN, GRØNLAND OG TØYEN HISTORIELAG

Postadresse: Grønland 28, 0188 Oslo

E-post: egt.historielag@gmail.com

Org.nr.: 924 634 766

Bankkonto: 1813 31 32690

Vipps: 611188

Nettside: <https://egt-historielag.no/>

Facebook: <https://www.facebook.com/EGTHistorie>

